

Trabajo social e intervención social con personas migrantes

Carmen Verde-Diego, Iria Vázquez Silva i Rubén González-Rodríguez.
Madrid: Editorial Aranzadi, 2024. 199 p.

Jennifer Rodríguez Gómez¹

ORCID: 0009-0009-1841-2779

Per citar: Rodríguez Gómez, Jennifer. (2026). [Ressenya del llibre *Trabajo social e intervención social con personas migrantes*, de Carmen Verde-Diego, Iria Vázquez Silva i Rubén González-Rodríguez]. *Revista de Treball Social*, 230, 259-261. <https://doi.org/10.32061/RTS2026.230.14>

Aquest llibre s'inscriu en l'àmbit dels estudis sobre migracions des d'una perspectiva aplicada al treball social. Els seus autors, Carmen Verde-Diego, Iria Vázquez Silva i Rubén González-Rodríguez, professors doctors de la Universidad de Vigo i investigadors vinculats al Grupo de Estudios en Trabajo Social: Investigación y Transferencia (GETS-IT), ens ofereixen una visió integral de la normativa, les necessitats i dificultats de la població migrant, així com els models d'intervenció professional.

Carmen Verde-Diego, Iria Vázquez Silva i Rubén González-Rodríguez enceten l'obra amb un primer capítol dedicat a la conceptualització general de les migracions. Les migracions s'entenen com un fenomen inherent a la història de la humanitat, motivat per factors diversos, com la cerca de condicions de vida més bones, els conflictes o les transformacions socioeconòmiques. Se'n destaca el paper en la configuració de les societats actuals, i els autors expliquen, de manera sintètica, les principals teories explicatives de les migracions, com les neoclàssiques, neomarxistes i de xarxes, destacant la importància del gènere en l'anàlisi d'aquests processos.

El segon capítol analitza l'evolució dels processos migratoris a Espanya al llarg dels segles xx i xxi, destacant el canvi de ser un país emissor d'emigrants a receptor d'immigració des de la dècada del 1980. Resulta clau la incorporació de les dones al mercat laboral, ja que va influir en l'arribada de població migrant, específicament la de dones llatinoamericanes dedicades al treball de cures. En aquest capítol també s'analitza el desenvolupament normatiu en matèria d'estrangeria, des de la Llei orgànica 4/2000 i les seves reformes fins a la incorporació de directives europees. A més, es revisen els principals plans d'integració social i ciutadania. Aquests van anar evolucionant des d'enfocaments centrats en el control cap a mo-

¹ Investigadora predoctoral a la Universidad de Vigo, Grupo de Estudios en Trabajo Social: Investigación y Transferencia (GETS-IT). je.rodriguez@uvigo.gal

dels que promouen la cohesió social, la lluita contra la discriminació i la participació ciutadana.

El tercer capítol aborda les dificultats principals a les quals s'enfronten les persones migrants en funció de la seva situació administrativa. Els residents comunitaris s'enfronten a obstacles relacionats amb l'adaptació lingüística, cultural i administrativa, així com la discriminació racial. Les persones extracomunitàries en règim general s'enfronten a problemes relacionats amb la regularització documental, l'accés a l'ocupació en condicions dignes, l'homologació de titulacions, la conciliació, així com l'accés a l'habitatge, els serveis públics i la participació social. Les persones en situació administrativa irregular, a més de compartir les problemàtiques anteriors, s'enfronten a l'amenaça d'expulsió, l'explotació laboral, la invisibilitat social i a condicions residencials precàries. El capítol conclou amb una reflexió crítica sobre la necessitat de reconèixer les persones migrants com a subjectes de ple dret, promovent polítiques inclusives que garanteixin la igualtat d'accés a recursos i afavoreixin la integració social de la població migrant.

Al quart capítol, partint de les aportacions clàssiques de Mary Richmond i Jane Addams, es revisen diferents models d'intervenció amb població migrant: l'assimilacionista, l'etnocultural, el comunitari, l'intercultural i l'antidiscriminatori. Així mateix, es destaca la necessitat de formació específica en intervenció social, diversitat cultural i mediació. Finalment, es defensa la inclusió social com a marc de referència, prioritzant l'enfocament centrat en la persona inspirat en Carl Rogers, que situa la persona migrant com a agent actiu del seu propi procés i en prioritza el benestar, l'autodeterminació i la qualitat de vida mitjançant una atenció integral i continuada.

El cinquè capítol proposa un model d'intervenció estructurat en diferents fases: estudi, diagnòstic, planificació, implementació i avaluació, que incorpora una perspectiva transnacional de les migracions. S'emfatitza la importància d'una intervenció participativa, la implicació de diferents agents socials i les estratègies a llarg termini orientades a la inclusió social. També s'identifiquen bones pràctiques a Espanya, com la promoció de la mediació intercultural, la sensibilització social, la creació de xarxes de suport i la coordinació institucional. Alhora, es reivindica el paper dels professionals del treball social en la defensa dels drets de les persones migrants i en la denúncia de situacions de vulneració.

El sisè capítol analitza la situació dels nens, nenes i adolescents migrants en solitari (NNAMS), redefinint-ne la denominació per evitar estigmatització. Es revisa la normativa, la gestió del sistema de protecció i les dificultats de la seva atenció i integració. Aquí s'observa la sobreocupació de centres, la falta d'especialització professional, la precarietat laboral i l'absència de referents estables. Des d'un enfocament estructural, s'interpreta la migració d'aquests menors a conseqüència de les desigualtats globals i de processos transnacionals complexos. Finalment, les autores i l'autor denuncien la creixent estigmatització mediàtica i social d'aquest col·lectiu, proposant mesures per millorar-ne l'atenció, integració

i protecció, donant-li importància als drets, la coordinació institucional i la responsabilitat compartida.

Finalment, el setè capítol incorpora la perspectiva de gènere com a eix fonamental per comprendre la feminització de les migracions i la internacionalització del treball de cures. S'analitza la situació de les dones migrants des d'una perspectiva interseccional, destacant l'acumulació de desigualtats derivades del gènere, la classe, la condició migratòria i la racialització. Aquestes dones s'enfronten a múltiples dificultats, com la precarietat laboral en l'àmbit domèstic, la sobrecàrrega de responsabilitats familiars transnacionals, el desarrelament, la discriminació social i les barreres per a la participació i inclusió socials. Aquest capítol conclou tractant la violència de gènere en contextos migratoris, assenyalant-ne les especificitats, les limitacions que enfronten les dones migrants per accedir a recursos i protecció, així com la necessitat de comptar amb intervencions especialitzades i marcs normatius que garanteixin els seus drets de manera més efectiva.

En resum, aquest llibre proporciona una orientació sòlida per a la intervenció social, la promoció de la inclusió i la protecció dels drets de les persones migrants. Carmen Verde-Diego, Iria Vázquez Silva i Rubén González-Rodríguez destaquen la importància de l'ètica, la justícia social i la perspectiva de gènere en el treball social contemporani.